

**VII Ogólnopolska Konferencja
"Automatyzacja bibliotek publicznych"
Warszawa, 22-24 listopada 2006 r.**

**Raport o stanie automatyzacji
bibliotek publicznych
2006**

Katarzyna Winogrodzka
Komisja Automatyzacji przy ZG SBP

Prezentowany raport został opracowany na podstawie badania ankietowego, przeprowadzonego we wszystkich bibliotekach wojewódzkich. Jest kontynuacją badań ankietowych prowadzonych przez Komisję Automatyzacji przy ZG SBP od 2000 roku, prezentowanych na poprzednich konferencjach nt. komputeryzacji bibliotek publicznych.

Wyniki tych badań są opublikowane w materiałach konferencyjnych i EBIB[1], a także w *Bibliotekarzu* i *Poradniku Bibliotekarza*.

[1] 1. Górska E., Winogrodzka K.: Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych 2002. – *Bibliotekarz* Nr 7-8/2002. oraz http://ebib.oss.wroc.pl/raporty/raport_kbp.html

2. Winogrodzka K.: Stan komputeryzacji bibliotek publicznych. // W: Komputeryzacja i informacja elektroniczna w bibliotekach publicznych : materiały z ogólnopolskiej konferencji „Automatyzacja bibliotek publicznych”, Miedzeszyn, 20-22 listopada 2002 r. – str. 20-38.

3. Winogrodzka K.: Raport o stanie automatyzacji bibliotek publicznych 2004. // W: Automatyzacja bibliotek publicznych : materiały z ogólnopolskiej konferencji „Automatyzacja bibliotek publicznych”, Warszawa, 24-26 listopada 2004. – str. 10-28. oraz *Bibliotekarz* Nr 2/2005, str. 5-15, *Poradnik Bibliotekarza* Nr 2/2005 str. 7-13

Ankieta, tak jak w poprzednich latach, zawierała 8 grup pytań, które dotyczyły:

- I - stanu komputeryzacji WBP,
- II - stanu komputeryzacji bibliotek publicznych w województwie,
- III - programów bibliotecznych,
- IV - komputeryzacji procesów bibliotecznych,
- V - digitalizacji,
- VI - finansowania komputeryzacji,
- VII - pomocy w komputeryzacji świadczonej przez WBP na rzecz bibliotek niższego stopnia,
- VIII - przeszkód w komputeryzacji.

W niniejszym opracowaniu pomijam analizę odpowiedzi na pytania dot. digitalizacji, ponieważ temu zagadnieniu jest poświęcone oddzielne wystąpienie.

Analiza odpowiedzi udzielanych w poprzednich ankietach skłoniła nas do dokładniejszego określenia niektórych pytań. Do tegorocznej ankiety zostały dodane nowe pytania dotyczące^[1]:

- liczby komputerów dostępnych dla czytelników w powiatowych oraz w miejskich i wiejskich bibliotekach publicznych;
- liczby komputerów zainstalowanych w powiatowych oraz w miejskich i wiejskich bibliotekach publicznych w latach 2004-2006;
- liczby komputerów, które należy zainstalować w powiatowych oraz w miejskich i wiejskich bibliotekach publicznych w ciągu najbliższych 3 lat (tj. do 2009 r. włącznie);
- przepustowości łączy internetowych w powiatowych bibliotekach publicznych.

[1] Inspiracją do dodania tych pytań stało się skierowane do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaproszenie Fundacji Billa i Melindy Gates'ów do ubiegania się o grant (Program Global Libraries) dla bibliotek publicznych przeznaczony na publiczny dostęp do komputerów, Internetu oraz na szkolenie bibliotekarzy w stosowaniu technik informacyjnych. Zaproszeniu towarzyszyła ankieta zawierająca m.in. te pytania.

Na podstawie danych uzyskanych z badania na dzień 30 czerwca 2006 r. w Polsce było 8509 placówek bibliotecznych. Zmiany w liczbie placówek uczestniczących w komputeryzacji przedstawia poniższe zestawienie:

	2000	2002	2004	2006
Liczba bibliotek publicznych i ich filii	8946	8858	8663	8509
W tym skomputeryzowanych i komputeryzujących się	831	1336	2223	3063
Procent skomputeryzowanych i komputeryzujących się	9,3%	15,08%	25,66%	36%
W tym skomputeryzowanych w 100%			294	380
Procent skomputeryzowanych w 100%			3,39%	4,47%

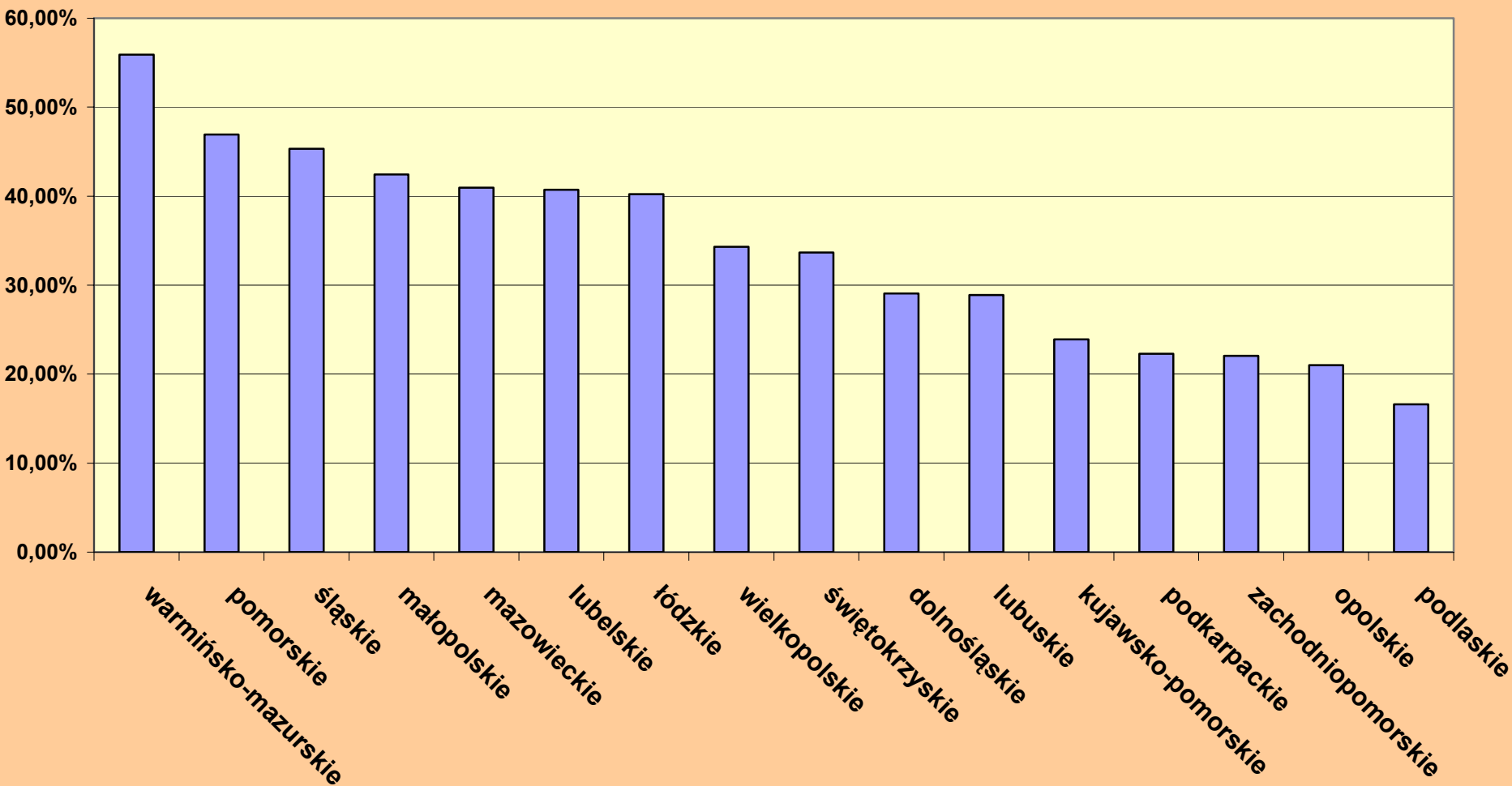
Tabela 1

W ankiecie drugi raz postawiono pytanie o liczbę bibliotek „skomputeryzowanych w 100%” definiując je jako takie placówki, które mają skomputeryzowane wszystkie procesy biblioteczne (**takie jak gromadzenie i ewidencja, opracowanie, udostępnianie**) przy pomocy **jednego** systemu bibliotecznego. Definicja bibliotek „skomputeryzowanych w 100%” uległa uszczegółowieniu po analizie odpowiedzi z poprzedniej ankiety.

Wraz z upływem czasu biblioteki zaczęły również z większą starannością udzielać odpowiedzi na zadawane pytania. Stąd w niniejszym omówieniu, na prośbę bibliotek, pojawiły się korekty danych z roku 2004.

Poniższy wykres prezentuje procentowy udział bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujących się w poszczególnych województwach.

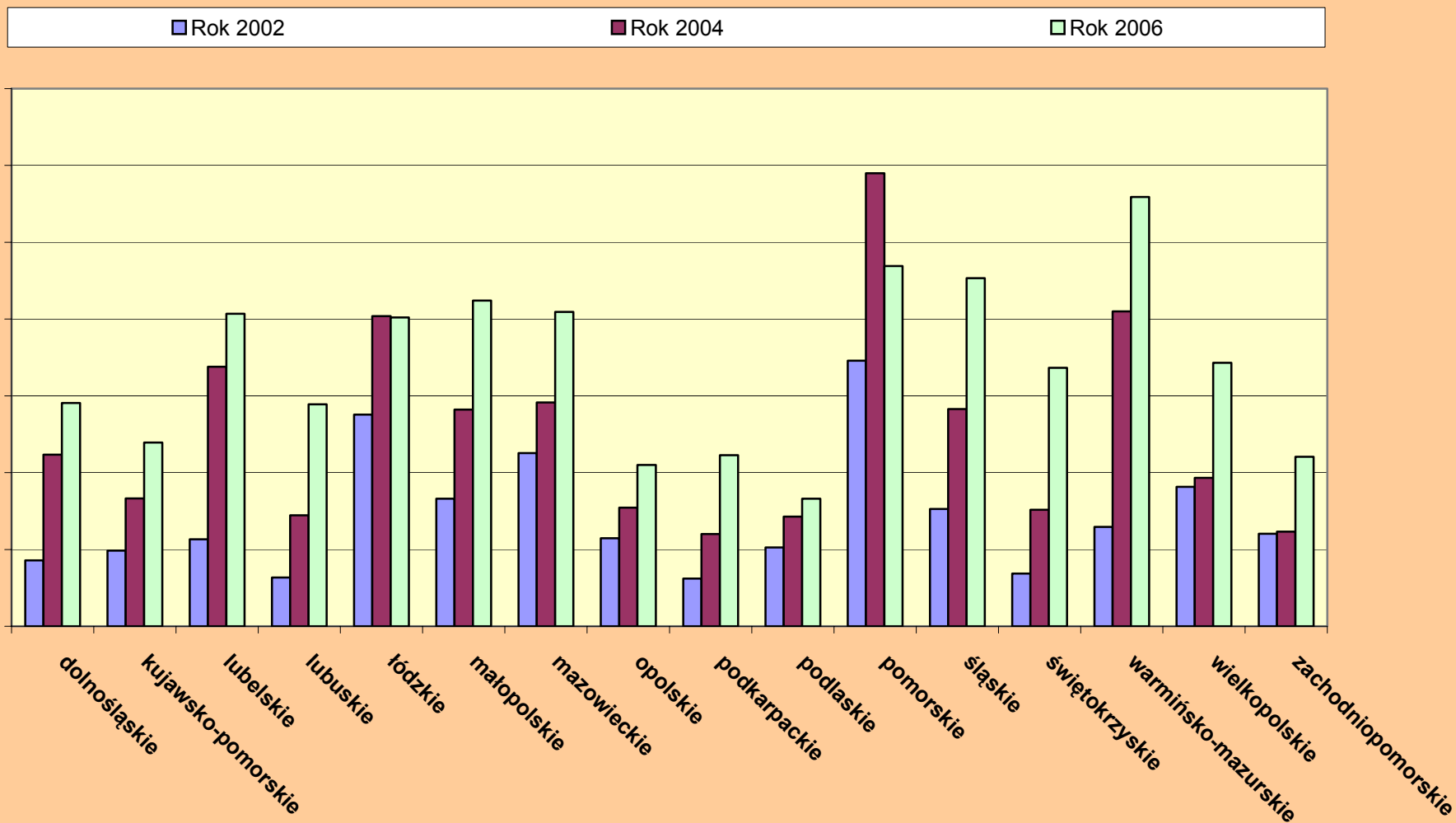
Procentowy udział bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujących się w poszczególnych województwach

Wykres 1

Kolejny wykres prezentuje zmiany w poszczególnych województwach w stosunku do badań z 2002 i 2004 roku.

Porównanie procentowego udziału bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujących się w latach 2002, 2004, 2006

Wykres 2

Następne zestawienie prezentuje zmiany, w dostępie do Internetu, udostępnianiu Internetu czytelnikom oraz liczbie bibliotek posiadających strony internetowe.

	2002	2004	2006
Liczba bibliotek posiadających dostęp do Internetu	679	1994	3308
Procent bibliotek posiadających dostęp do Internetu	7,7%	23%	38,88%
Liczba bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	356	1556	3049
Procent bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	4%	18%	35,83%
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	188	235	437
Procent bibliotek posiadających stronę WWW	2,1%	3%	5,14%

Tabela 2

Ogółem w bibliotekach publicznych dla czytelników dostępnych jest **9297** komputerów (średnio 1,09 komputera na jedną bibliotekę).

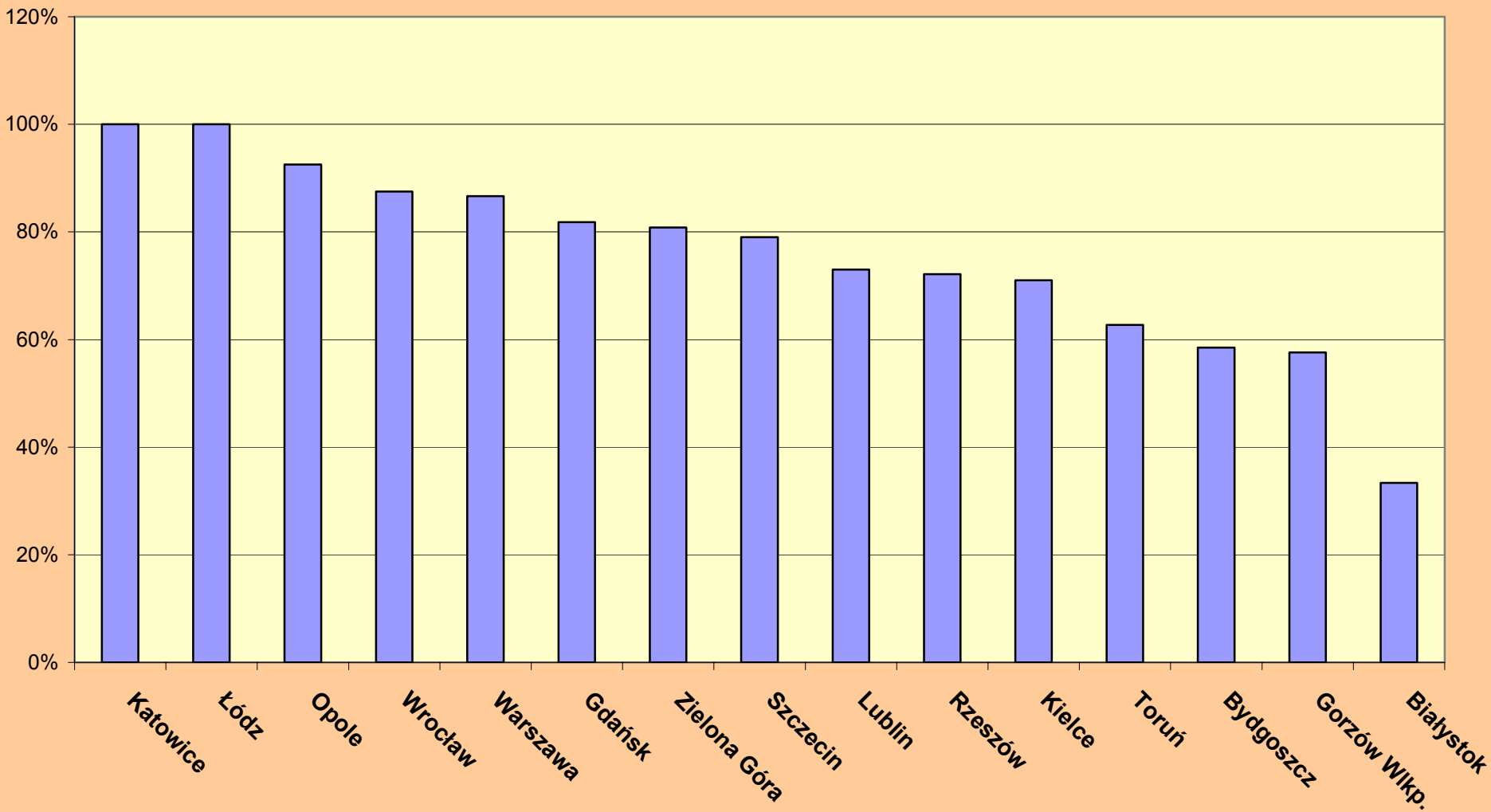
Na pytanie dotyczące liczby komputerów zainstalowanych od 2004 roku - odpowiedzi nie uzyskano z województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. W pozostałych województwach od 2004 roku zainstalowano **8286** komputerów (średnio 0,97 komputera na jedną bibliotekę).

Na pytanie dotyczące liczby komputerów, które należy zainstalować do 2009 roku włącznie - odpowiedzi nie uzyskano z województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego oraz południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. W pozostałych województwach do końca 2009 roku powinno zostać zainstalowanych kolejnych **11545** komputerów (czyli 1,44 komputera średnio na jedną bibliotekę).

BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIE (WBP)

Spośród 18 bibliotek wojewódzkich osiem pełni dodatkowo zadania bibliotek powiatowych (Białystok, Kielce, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Warszawa, Zielona Góra). Wszystkie biblioteki wojewódzkie komputeryzują swoją działalność, a wykresy 3-5 prezentują stan wyposażenia WBP w sprzęt komputerowy.

Procent posiadanych stacji roboczych w stosunku do planowanych

Wykres 3

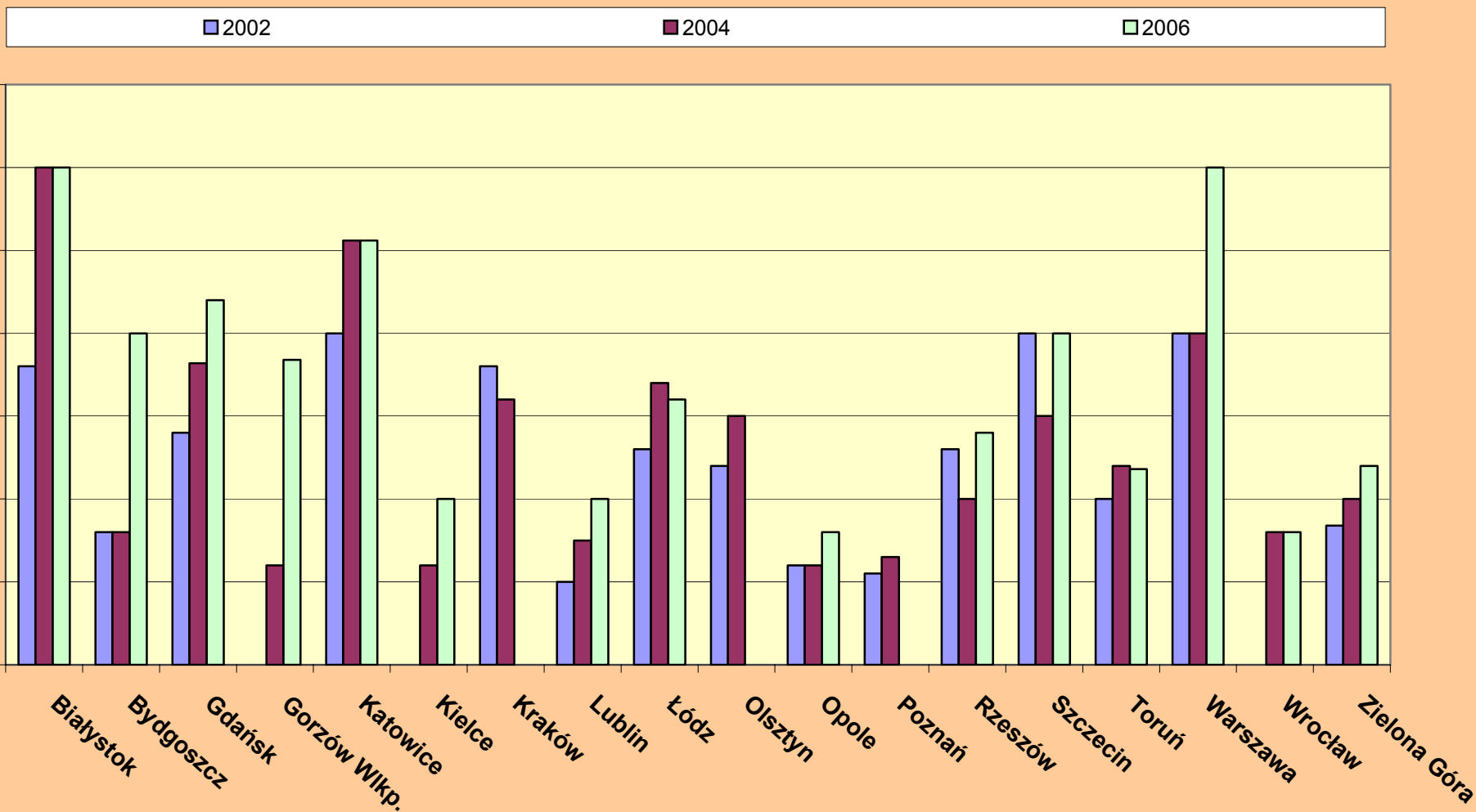
Biblioteki wojewódzkie posiadają od 70 stacji roboczych (Wrocław) do 260 (Warszawa).

Trzy biblioteki wojewódzkie (Kraków, Olsztyn, Poznań) nie podały w bieżącej ankiecie planowanej docelowej liczby stacji roboczych.

Dwie WBP posiadają 100% planowanego wyposażenia (Katowice, Łódź), pięć WBP ma 80%-93% (Opole, Wrocław, Warszawa, Gdańsk, Zielona Góra), cztery WBP mają 71%-79% (Szczecin, Lublin, Rzeszów, Kielce), trzy WBP mają 58%-63% (Toruń, Bydgoszcz, Gorzów Wlkp.) oraz 33% Białystok.

Jednocześnie warto przyjrzeć się liczbie planowanych przez WBP docelowo komputerów w poszczególnych latach.

Porównanie liczby planowanych komputerów w poszczególnych WBP

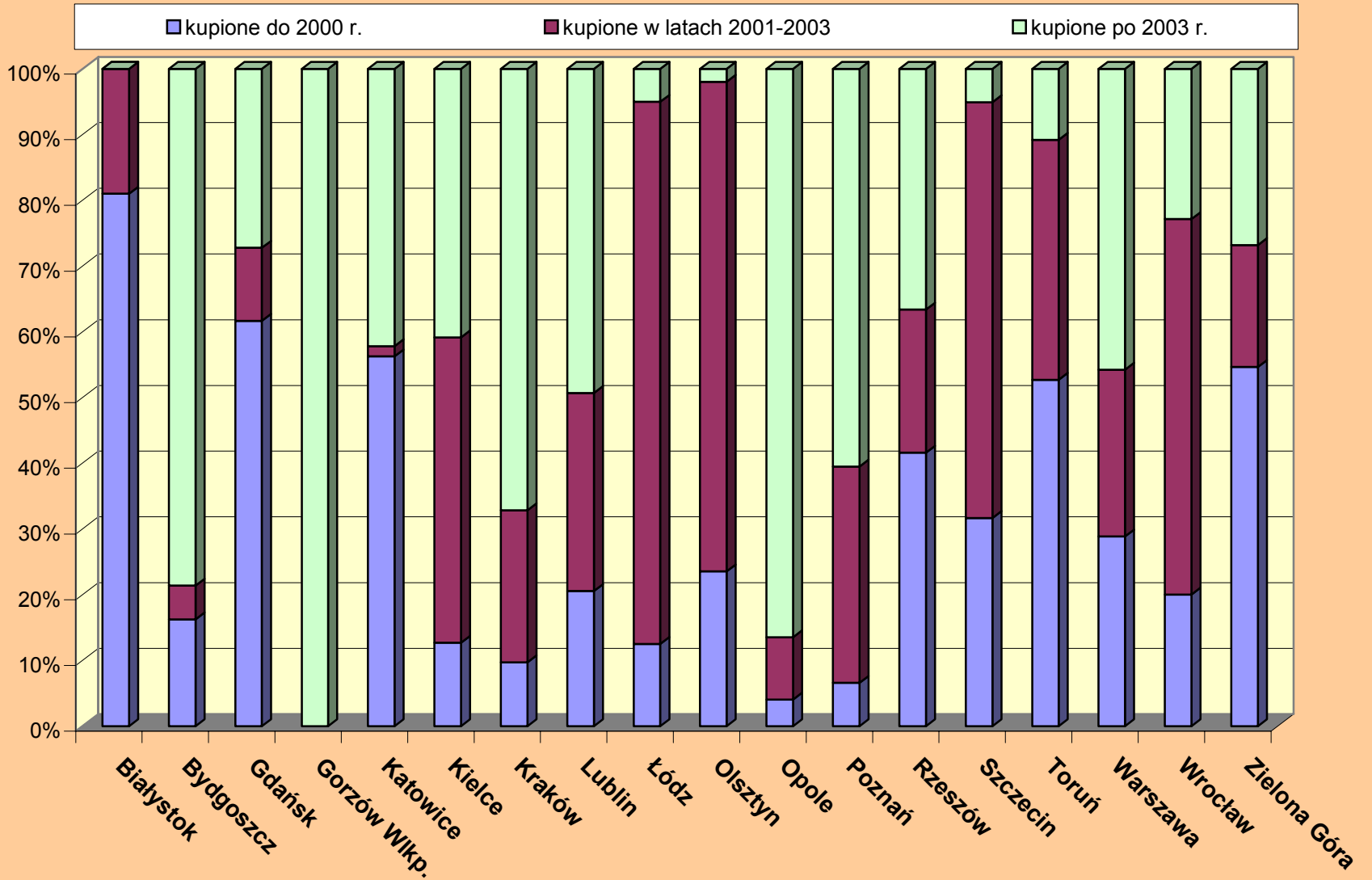

Wykres 4

W roku 2002 trzy biblioteki (Gorzów Wlkp., Kielce, Wrocław) nie podały informacji o planowanej liczbie komputerów i w roku 2006 również trzy (Kraków, Olsztyn, Poznań).

W większości wypadków, z roku na rok, wzrasta liczba planowanych docelowo komputerów. Dwie WBP w roku 2004 podały niższą liczbę planowanego docelowo sprzętu, a w roku bieżącym wróciły do poziomu deklarowanego w 2002 roku lub nawet go zwiększyły. Jedna WBP zwiększyła liczbę planowanych komputerów o ponad 200% (Gorzów Wlkp.), jedna o 150% (Bydgoszcz). Osiem WBP zwiększyło plany od 20% do 67%. Jedynie dwie WBP podały mniejszą liczbę planowanych docelowo komputerów niż w roku 2004 – Toruń o 2% i Łódź o 6%.

Zestawienie wg "wieku" posiadanych komputerów

Wykres 5

Istotna dla oceny wyposażenia w sprzęt komputerowy WBP jest informacja o „wieku” posiadanych komputerów, co prezentuje poniższy wykres.

WBP w **Gorzowie Wlkp.** posiada wyłącznie komputery zakupione po roku 2003, WBP w Opolu posiada 86% takich komputerów, WBP w Bydgoszczy 79%, WBP w Krakowie 67%, WBP w Poznaniu 61%, pięć WBP (Katowice, Kielce, Lublin, Rzeszów, Warszawa) posiada od 37% do 49% nowych komputerów, cztery WBP posiadają od 11% do 27% nowych komputerów (Gdańsk, Toruń, Wrocław, Zielona Góra), trzy WBP od 2% do 5% (Łódź, Olsztyn, Szczecin), jedynie WBP w **Białymstoku** nie ma nawet jednego komputera kupionego po roku 2003. Należy zwrócić również uwagę na fakt, że ta biblioteka ma blisko 80% komputerów kupionych do 2000 roku włącznie!

Lokalna sieć komputerowa

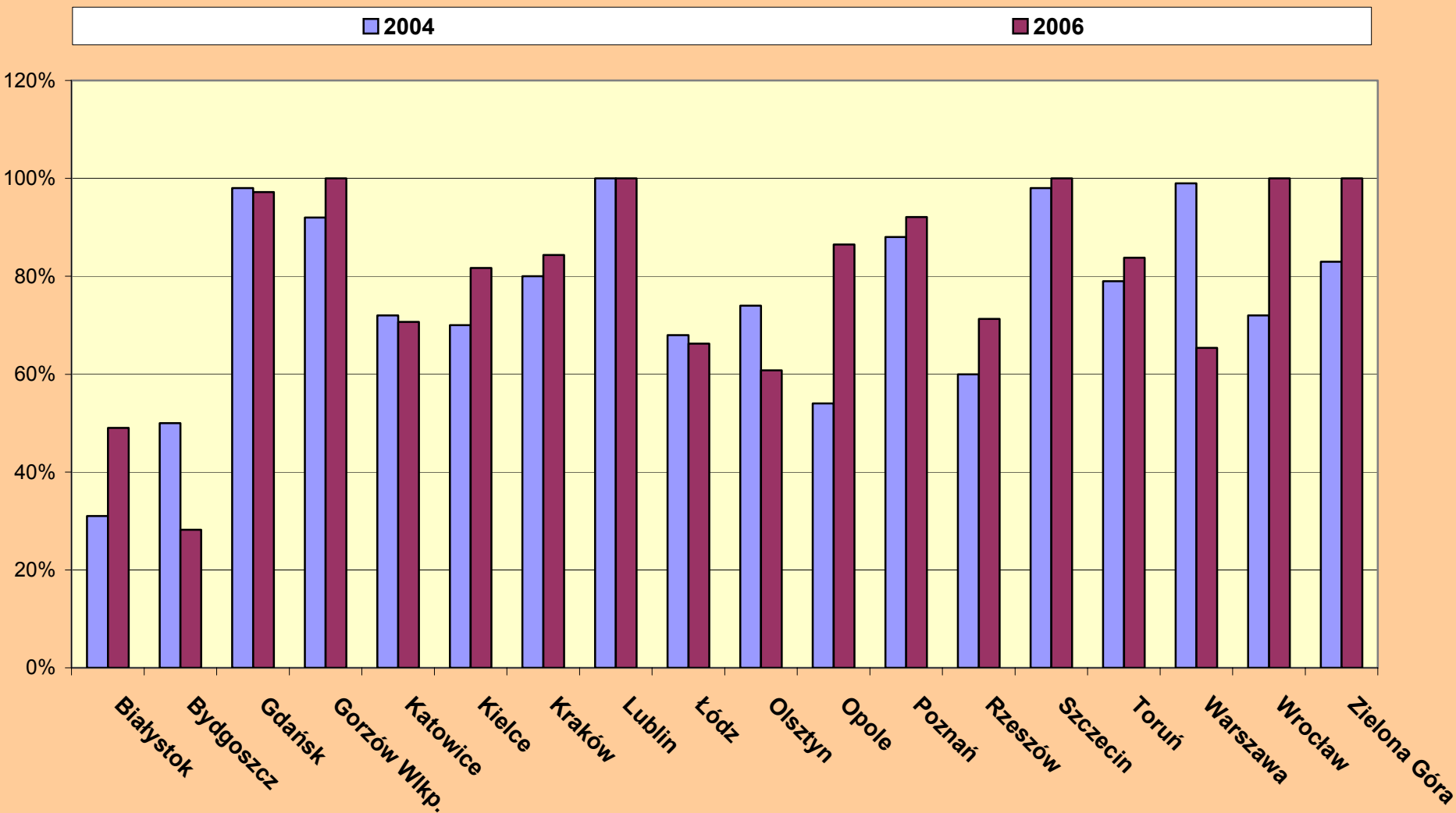
Wszystkie biblioteki wojewódzkie pracują w lokalnej sieci komputerowej;

- tylko w 9 bibliotekach wojewódzkich wszystkie stacje robocze pracują w sieci lokalnej – (Gdańsk, Gorzów Wlkp., Katowice, Kielce, Lublin, Opole, Szczecin, Wrocław, Zielona Góra),
- w dwóch WBP pracuje 99% komputerów,
- w trzech WBP od 89% do 92 %,
- w trzech od 72% do 75%,
- jedynie w WBP w Bydgoszczy w komputerowej sieci lokalnej pracuje 40% posiadanych komputerów (nowe komputery nie zostały jeszcze zainstalowane).

Internet

Wszystkie biblioteki wojewódzkie posiadają stały dostęp do Internetu. Wykres 6 prezentuje procentowy udział komputerów z dostępem do Internetu w ogólnej liczbie posiadanych stacji roboczych.

Udział procentowy komputerów posiadających dostęp do Internetu

Wykres 6

WBP posiadają łącza o następującej przepustowości:

- 512 kb/s - trzy WBP (Poznań, Rzeszów, Kielce),
- 1Mb/s - dwie WBP (Rzeszów, Zielona Góra),
- 2 Mb/s – pięć WBP (Gdańsk, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Wrocław),
- 4 Mb/s – trzy WBP (Białystok, Opole, Warszawa),
- 8 Mb/s – jedna WBP (Gorzów Wlkp.),
- 10 Mb/s – trzy WBP (Katowice, Szczecin, Toruń),
- 100 Mb/s - dwie WBP (Bydgoszcz, Olsztyn),
- ponadto WBP w Kielcach posiada trzy łącza do Internetu, a WBP w Rzeszowie i Toruniu po dwa łącza. Dodatkowe łącza mają na ogół niską przepustowość 128 i 256 kb/s.

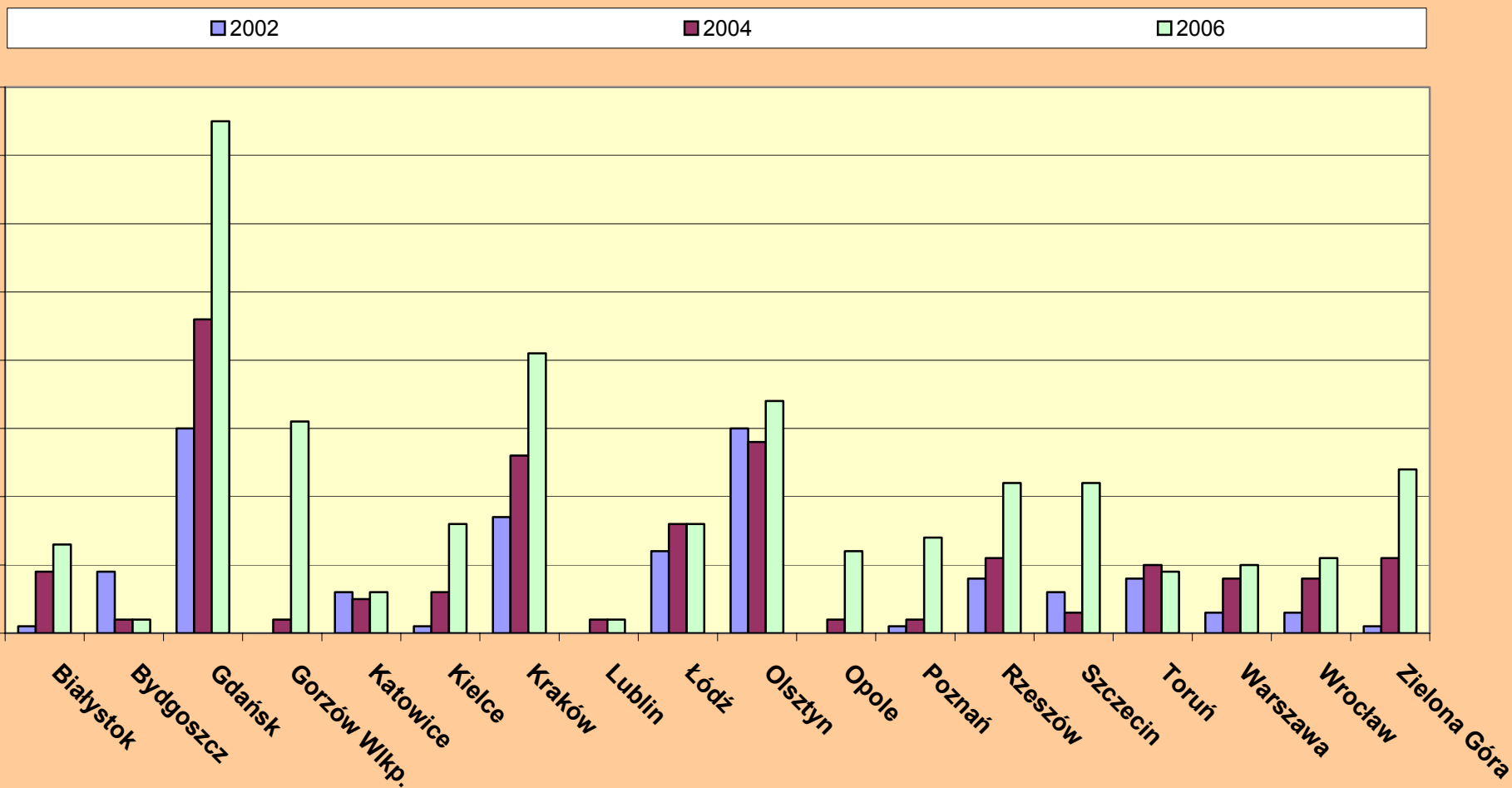
Wszystkie biblioteki wojewódzkie udostępniają Internet czytelnikom, większość z nich (12) pobiera opłaty w wysokości od 2 zł do 4 zł za godzinę, jedna spośród nich nie pobiera opłat od dzieci, młodzieży i osób bezrobotnych. Wśród sześciu WBP nie pobierających opłat znajdują się biblioteki w Białymstoku, Gorzowie Wlkp., Lublinie, Poznaniu, Toruniu i Warszawie.

Liczbę stanowisk przeznaczonych dla czytelników do korzystania z Internetu w poszczególnych bibliotekach wojewódzkich prezentuje tabela 3.

Miasto – siedziba WBP	Stacje robocze z Internetem dla czytelników w 2002 roku	Stacje robocze z Internetem dla czytelników w 2004 roku	Stacje robocze z Internetem dla czytelników w 2006 roku
Gdańsk	30	46	75
Kraków	17	26	41
Olsztyn	30	28	34
Gorzów Wlkp.	Dostęp za pośrednictwem bibliotekarza – brak informacji o liczbie stanowisk	2	31
Zielona Góra	1	11	24
Rzeszów	8	11	22
Szczecin	6	3	22
Łódź	12	16	16
Kielce	1	6	16
Poznań	1	2	14
Białystok	1	9	13
Opole	0	2	12
Wrocław	3	8	11
Warszawa	3	8	10
Toruń	8	10	9
Katowice	6	5	6
Bydgoszcz	9	2	2
Lublin	0	2	2

Tabela 3

Zmiany liczby stacji roboczych w WBP z dostępem do Internetu udostępnianych czytelnikom

Wykres 7

Bardziej obrazowo zmiany w oferowanym dostępie do Internetu dla czytelników w wojewódzkich bibliotekach publicznych prezentuje Wykres 7.

Systemy biblioteczne stosowane w WBP

Biblioteki wojewódzkie używają wielu programów bibliotecznych, których zestawienie prezentuje tabela 4. Należy zauważyć, że tylko siedem WBP używa jednego programu bibliotecznego.

Miasto - siedziba WBP	Programy biblioteczne 2004	Programy biblioteczne 2006
Białystok	MAK	MAK
Bydgoszcz	Sowa-Zeter	Sowa
Gdańsk	Libra DOS, Libra 2000, Patron, Patron2	Patron2
Gorzów	Sowa, Sowa2	Sowa
Katowice	Prolib, Sowa, Promax	Prolib, Promax
Kielce	MAK	MAK, MAK WWW
Kraków	Prolib, Promax, MAK, MAK WWW, ISIS	Prolib, MAK
Lublin	Virtua	Virtua, MAK
Łódź	Horizon, MAK, Sowa TCP,	Horizon, MAK, Sowa TCP, VIRTUA
Olsztyn	MAK, ISIS	MAK, ISIS
Opole	Sowa	Sowa, Sowa 2,
Poznań	Sowa, Sowa 2,	Sowa, Sowa 2,
Rzeszów	Sowa, Sowa 2, Mak	Sowa, Sowa 2,
Szczecin	Aleph	Aleph
Toruń	MAK	MAK
Warszawa	Aleph, MAK	Aleph, MAK, VIRTUA (klient)
Wrocław	MAK	Aleph, MAK
Zielona Góra	Prolib	Prolib

Tabela 4

Stopień wdrożenia komputeryzacji poszczególnych procesów bibliotecznych w WBP prezentuje poniższa tabela.

	Liczba WBP 2004	Liczba WBP 2006
Tworzenie baz katalogowych	18	18
Tworzenie baz bibliograficznych	18	18
Tworzenie baz pełnotekstowych i faktograficznych	6	5
Przejmowanie danych z baz Biblioteki Narodowej	16	18
Przejmowanie danych z katalogu NUKAT	7	6
Przejmowanie danych z katalogu KaRo	4	6
Stosowanie formatu MARC 21	8	11
Stosowanie formatu MARC BN	9	7
Stosowanie innego formatu	7	7
Kontrola kartotekami wzorcowymi	14	14
Współtworzenie baz lokalnych	8	8
Współtworzenie baz krajowych	3	9
Współtworzenie baz międzynarodowych	0	1
Udostępnianie własnych baz katalogowych	18	18
Udostępnianie własnych baz katalogowych w Internecie	15	16
Udostępnianie własnych baz bibliograficznych, pełnotekstowych i faktograficznych	17	16
Udostępnianie czytelnikom baz innych bibliotek	13	15
Gromadzenie zbiorów	14	15
Rejestracja czytelników i wypożyczeń	18	18
Wypożyczenia międzybiblioteczne	4	5
Wydruki inwentarzy	16	16
Statystyki GUS	12	12

Warto również zauważyć, że kartoteki wzorcowe wymieniane przez biblioteki wojewódzkie to przede wszystkim Słownik JHP Biblioteki Narodowej (11 WBP) oraz CKHW NUKat (5 WBP).

Finansowanie komputeryzacji w WBP:

Finansowanie komputeryzacji bibliotek wojewódzkich w ciągu ostatnich dwóch lat uległo zdecydowanej zmianie. Komputeryzacja jest finansowana ze środków budżetowych w 18 WBP podobnie jak w 2004 roku, ale z dodatkowych możliwości finansowania skorzystało aż 15 WBP.

Biblioteki wymieniały:

- **programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (13 WBP),**
- **dotacje celowe urzędów marszałkowskich (7 WBP), w tym kontrakty wojewódzkie (3 WBP),**
- **środki unijne (6 WBP),**
- **Ikonkę (4 WBP),**
- **dotacje samorządowe (2 WBP),**
- **dotacje Fundacji Bankowej im. L. Kronenberga (1), Fundacji im. Stefana Batorego (1), Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (1), OSI Budapest (1), PHARE (1).**

Z dodatkowych źródeł finansowania poza środkami budżetowymi nie skorzystały WBP w Lublinie, Katowicach i Poznaniu.

BIBLIOTEKI POWIATOWE (PBP)

W strukturze administracyjnej Polski jest 379 powiatów, w tym jest 65 powiatów grodzkich^[1].

Dotychczas utworzono 251 bibliotek powiatowych lub powierzono im pełnienie zadań biblioteki powiatowej, w tym w dwóch powiatach grodzkich (Kraków i Łódź) jest więcej niż 1 biblioteka powiatowa, to oznacza, że w 66 % powiatów działają biblioteki powiatowe.

Spośród 251 bibliotek powiatowych i pełniących zadania powiatowe 246 bibliotek podjęło proces komputeryzacji, co stanowi 98 %, w tym 74 biblioteki są skomputeryzowane całkowicie. Zmiany od roku 2000 prezentuje poniższa tabela:

^[1] <http://www.kprm.gov.pl/319.htm>

	2000	2002	2004	2006
Liczba bibliotek powiatowych i pełniących zadania	104	198	256 ⁴	251
Liczba bibliotek komputeryzujących się	71	178	245 ⁴	246
Procent bibliotek powiatowych komputeryzujących się	68%	89,90%	95,70% ⁴	98%
Liczba bibliotek powiatowych skomputeryzowanych całkowicie			62 ⁴	74
Procent bibliotek powiatowych skomputeryzowanych całkowicie			24,22% ⁴	29,48%
Liczba bibliotek powiatowych z dostępem do Internetu	46	135	239 ⁴	251
Procent bibliotek powiatowych z dostępem do Internetu	44%	68%	93,36% ⁴	100%
Liczba bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	21	128	190 ⁴	241
Procent bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	20%	65%	74,22% ⁴	96%
Liczba bibliotek pobierających opłaty od czytelników	15	59	87 ⁴	76
Procent bibliotek pobierających opłaty od czytelników ze wszystkich udostępniających Internet	71%	46%	46% ⁴	32%
Liczba bibliotek posiadających własne strony WWW	15	50	111 ⁴	154
Procent bibliotek posiadających własne strony WWW	14%	25%	43,36% ⁴	61%

Tabela 6

[4] dane skorygowane na prośbę zainteresowanych bibliotek w stosunku do opublikowanych w 2004 r.

Na pytanie o przepustowość łączy Internetowych w bibliotekach powiatowych nie otrzymano odpowiedzi z województw: podkarpackiego, pomorskiego i wielkopolskiego. W pozostałych województwach biblioteki powiatowe mają łącza o następującej przepustowości:

- **128 kb/s – 15 PBP,**
- **256 kb/s – 28 PBP,**
- **512 kb/s – 58 PBP,**
- **640kb/s – 7 PBP,**
- **1 Mb/s – 45 PBP,**
- **2 Mb/s – 27 PBP,**
- **4 Mb/s – 8 PBP,**

oraz występują pojedynczo łącza o przepustowości: 115 kb/s, 320 kb/s, 6 Mb/s, 8 Mb/s, 4 Gb/s.

Wysokość opłat za dostęp do Internetu w bibliotekach powiatowych waha się od 0,30 zł do 5 zł za godzinę. Opłaty naliczane są za kwadrans, pół godziny lub godzinę.

Ogółem w bibliotekach powiatowych dla czytelników dostępnych jest **1975** komputerów (średnio 7,87 komputera na jedną bibliotekę) .

Na pytania dotyczące liczby komputerów zainstalowanych od 2004 roku odpowiedzi nie uzyskano z województw: wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. W pozostałych województwach od 2004 roku zainstalowano w bibliotekach powiatowych **1967** komputerów (średnio 7,84 komputera na jedną bibliotekę).

Na pytanie o liczbę komputerów, które należy zainstalować do 2009 roku włącznie - odpowiedzi nie uzyskano z województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego oraz południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. W pozostałych województwach do końca 2009 roku powinno zostać zainstalowanych kolejnych **2589** komputerów (czyli średnio 11,59 komputera na jedną bibliotekę powiatową).

Zaawansowanie bibliotek powiatowych w proces komputeryzacji można ocenić na podstawie poniższego zestawienia, pamiętając, że **246** bibliotek powiatowych rozpoczęło proces komputeryzacji.

	Liczba PBP 2004	Liczba PBP 2006
Tworzenie baz katalogowych	217 ⁴	219
Tworzenie baz bibliograficznych	104 ⁴	132
Tworzenie baz pełnotekstowych i faktograficznych	13 ⁴	18
Przejmowanie danych z baz Biblioteki Narodowej	144 ⁴	152
Przejmowanie danych z katalogu NUKAT	10 ⁴	34
Przejmowanie danych z katalogu KaRo	9 ⁴	41
Stosowanie formatu MARC 21	54 ⁴	104
Stosowanie formatu MARC BN	70 ⁴	57
Stosowanie innego formatu	72 ⁴	56
Kontrola kartotekami wzorcowymi	87	125
Współtworzenie baz lokalnych	45	65
Współtworzenie baz krajowych	2	3
Współtworzenie baz międzynarodowych	0	0
Udostępnianie własnych baz katalogowych	123 ⁴	164
Udostępnianie własnych baz katalogowych w Internecie	51 ⁴	96
Udostępnianie własnych baz bibliograficznych, pełnotekstowych i faktograficznych	44 ⁴	70
Udostępnianie czytelnikom baz innych bibliotek	51	90
Gromadzenie zbiorów	104	93
Rejestracja czytelników i wypożyczeń	95 ⁴	128
Wypożyczenia międzybiblioteczne	21	22
Statystyki GUS	53	77

Tabela 7

Finansowanie PBP:

Głównym źródłem finansowania komputeryzacji w powiatowych bibliotekach publicznych są środki budżetowe – 213 PBP, ale podobnie jak w bibliotekach wojewódzkich wzrosła liczba (o ponad 100) bibliotek korzystających z dodatkowych źródeł finansowania, do ponad 162 PBP. Biblioteki powiatowe skorzystały:

- z programu IKONKA w 16 województwach,
- z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 6 województwach,
- ze środków unijnych w 3 województwach
- z funduszu PFRON w 3 województwach,
- w 2 województwach komputeryzacja była finansowana w ramach kontraktu wojewódzkiego,
- w 4 województwach PBP korzystały z dotacji celowych samorządów,
- w 3 województwach biblioteki powiatowe uzyskały pomoc na komputeryzację jako nagrody w konkursie NBP „Z ekonomią na ty”,
- jako nagrody w lokalnych konkursach np. „Biblioteka Roku”,
- w regionalnych projektach informatyzacji,
- w programach „Pierwsza praca” (2 woj),
- BIBLIONET,
- z funduszy komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- z Fundacji im. Andrzeja Urbańczyka, Fundacji Wspomagania Wsi, Fundacji im. Stefana Batorego, OSI Budapest, Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

MIEJSKIE I WIEJSKIE BIBLIOTEKI PUBLICZNE (MiWBP)

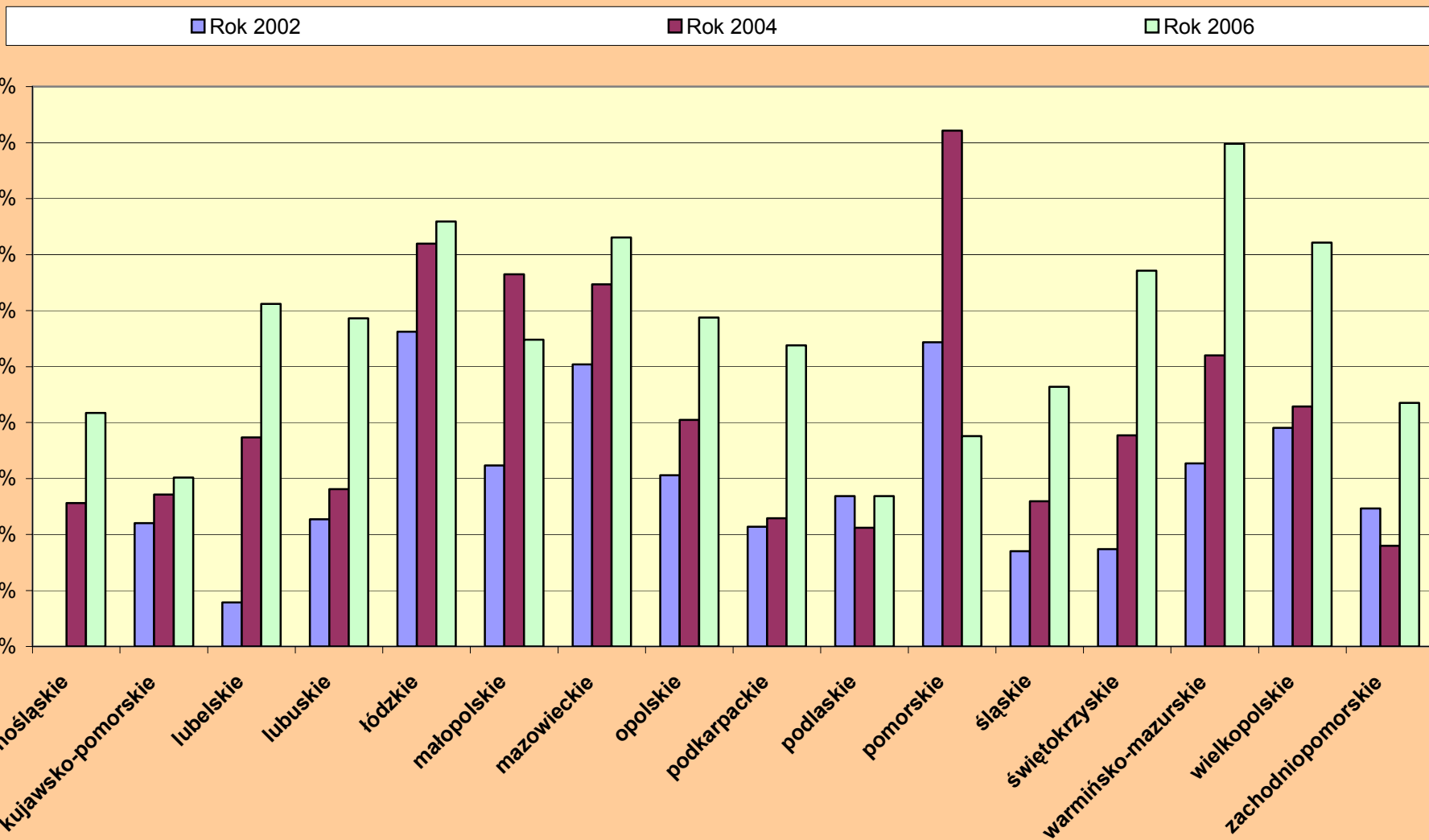
W badaniu ankietowym dokonano podziału bibliotek na miejskie i wiejskie na podstawie ich lokalizacji, a nie podziału formalnego. Zgodnie z takim podziałem, na podstawie odpowiedzi udzielonych w ankietach, w Polsce jest 2860 placówek bibliotecznych miejskich i 5649 placówek bibliotecznych wiejskich.

	Biblioteki miejskie			Biblioteki wiejskie		
	2002	2004	2006	2002	2004	2006
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujące się	864	1332	1590	398	940	1473
Procent bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujące się	32,38%	43,49%	56%	7,20%	16,79%	26%
Skomputeryzowane w 100%	-	250	337	-	36	43
Procent bibliotek skomputeryzowanych w 100%	-	8%	12%	-	0,64%	0,76%
Liczba bibliotek z dostępem do Internetu	412	1044	1504	114	950	1804
Procent bibliotek z dostępem do Internetu	15,44%	34,08%	53%	2,06%	16,96%	32%
Liczba bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	248	797	1381	35	759	1668
Procent bibliotek udostępniających Internet czytelnikom	9,30%	26,02%	48%	0,63%	13,55%	30%
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	97	195	332	15	36	105
Procent bibliotek posiadających stronę WWW	3,64%	6,37%	12%	0,27%	0,64%	1,86%

Tabela 8

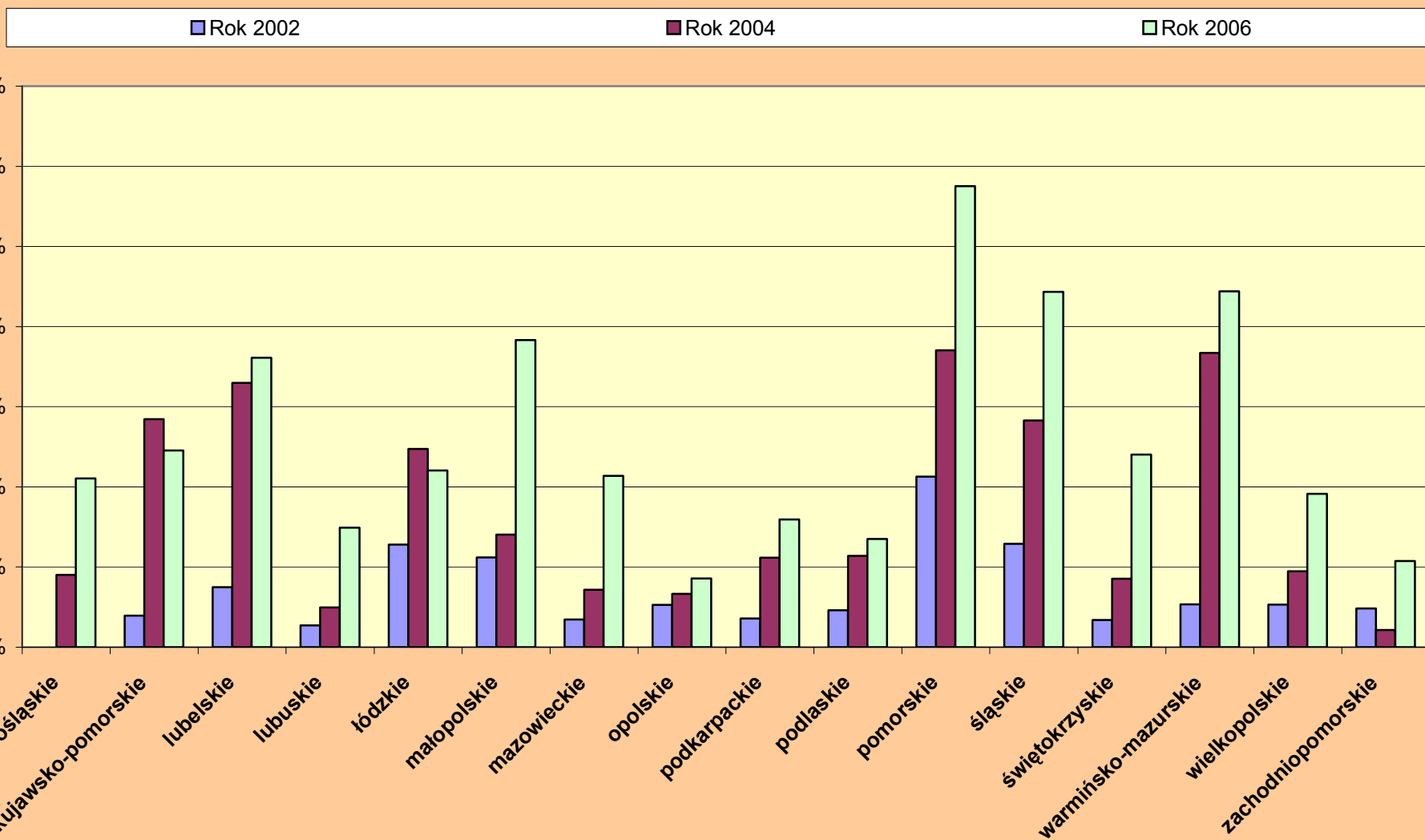
Obraz zmian, które nastąpiły od czasu poprzedniego badania prezentują wykresy 8-13.

Porównanie stanu komputeryzacji miejskich bibliotek publicznych (w procentach)

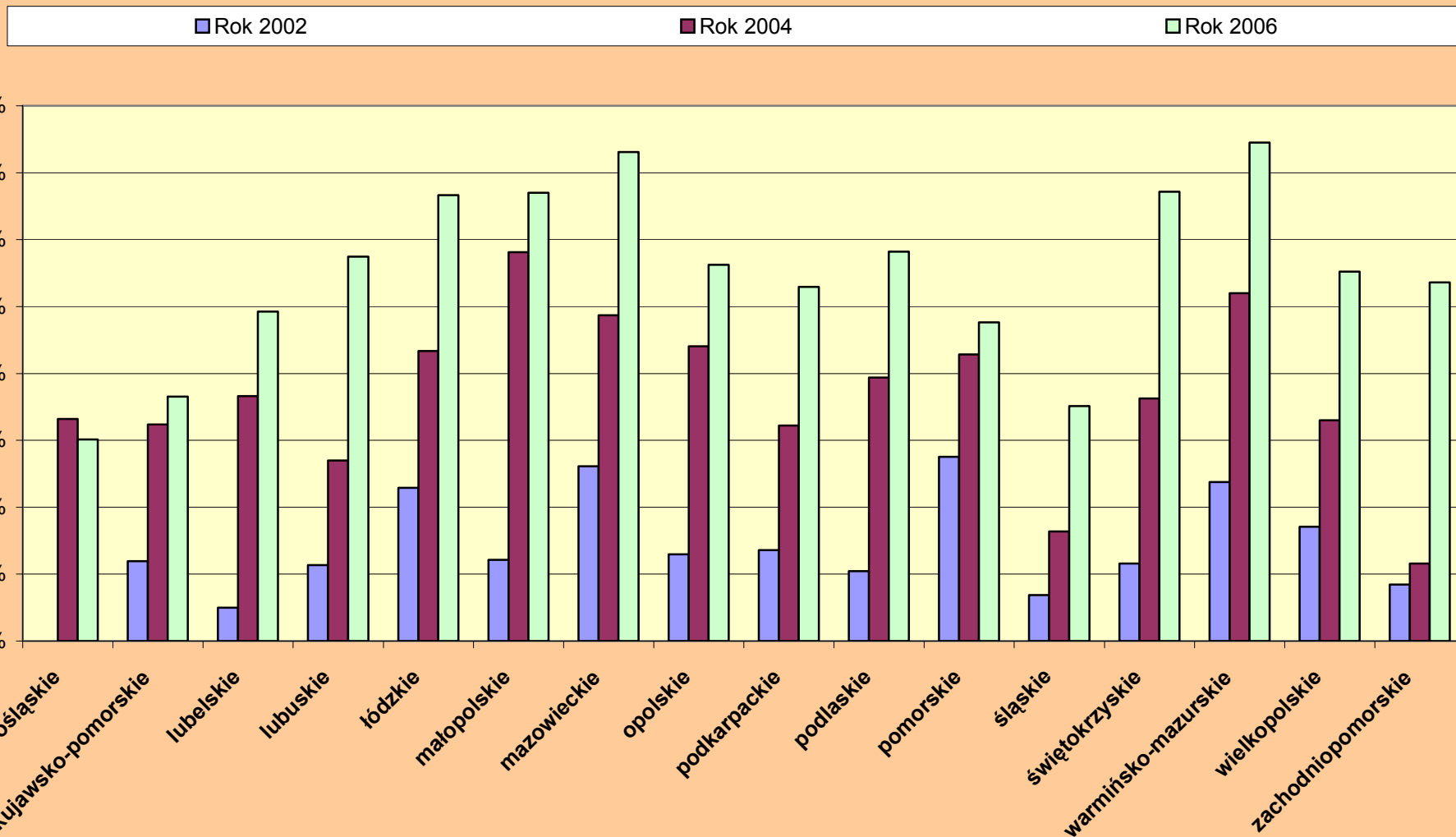
Wykres 8

Porównanie stanu komputeryzacji wiejskich bibliotek publicznych (w procentach)

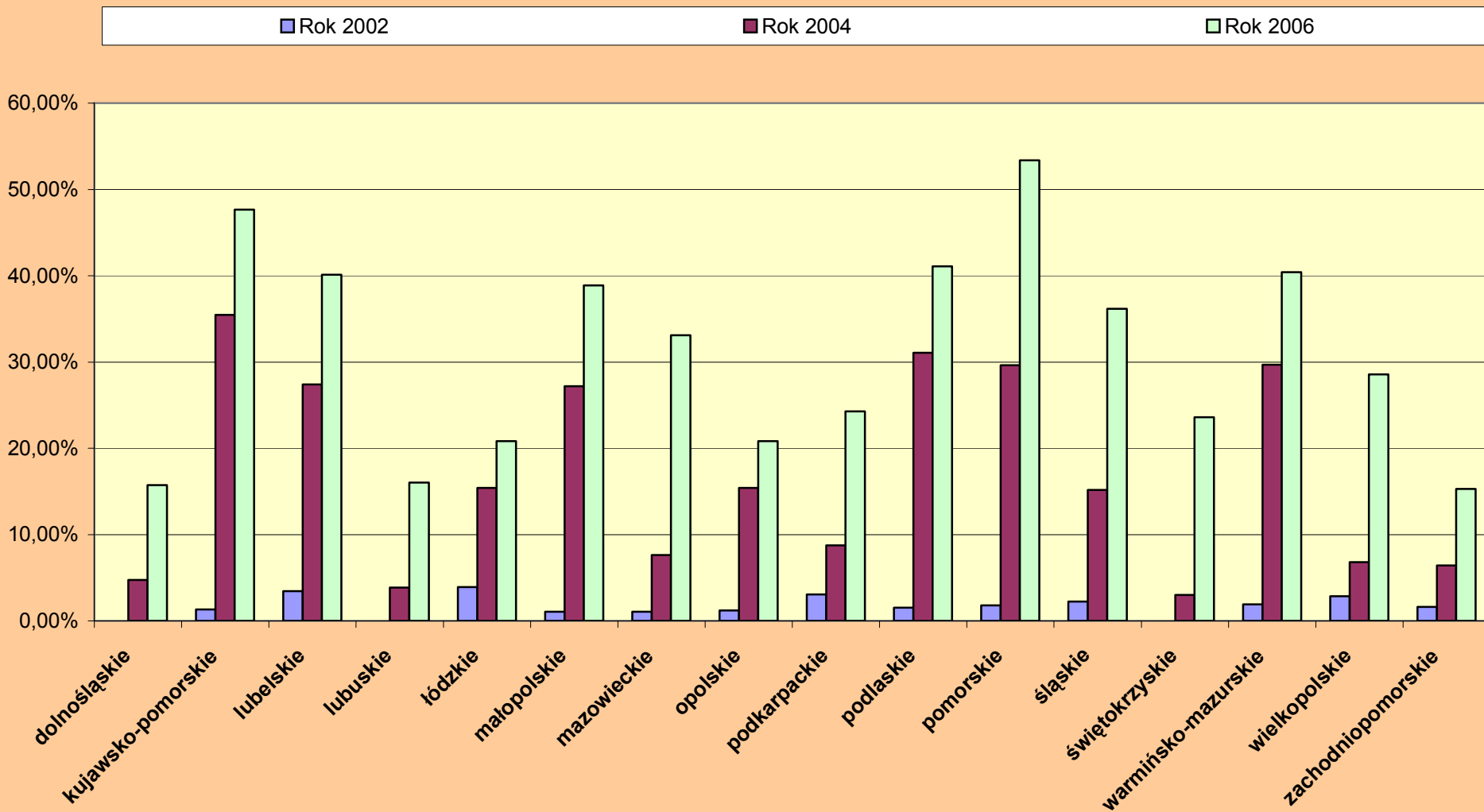
Wykres 9

Porównanie miejskich bibliotek publicznych z dostępem do Internetu (w procentach)

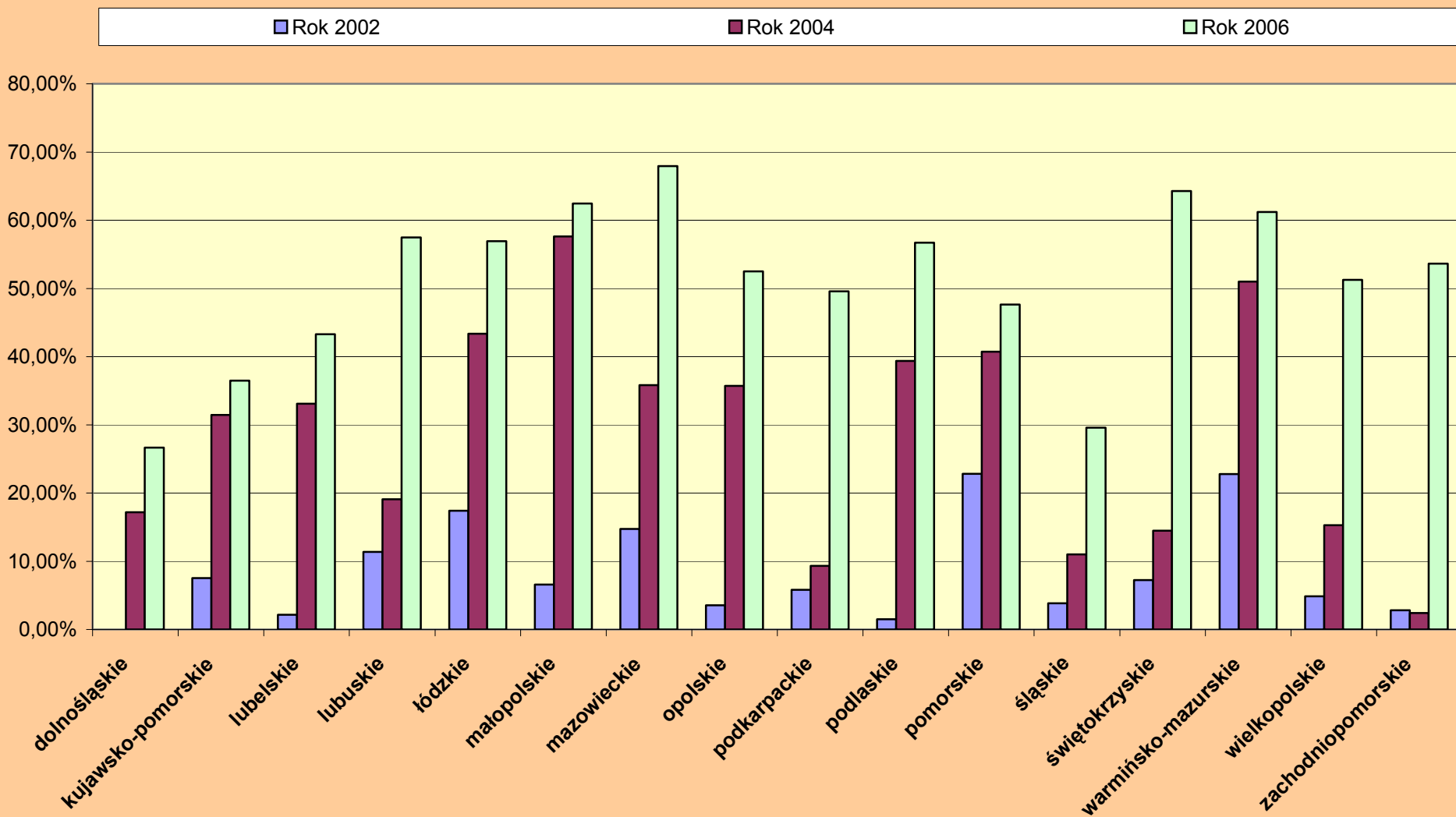
Wykres 10

Porównanie wiejskich bibliotek publicznych z dostępem do Internetu (w procentach)

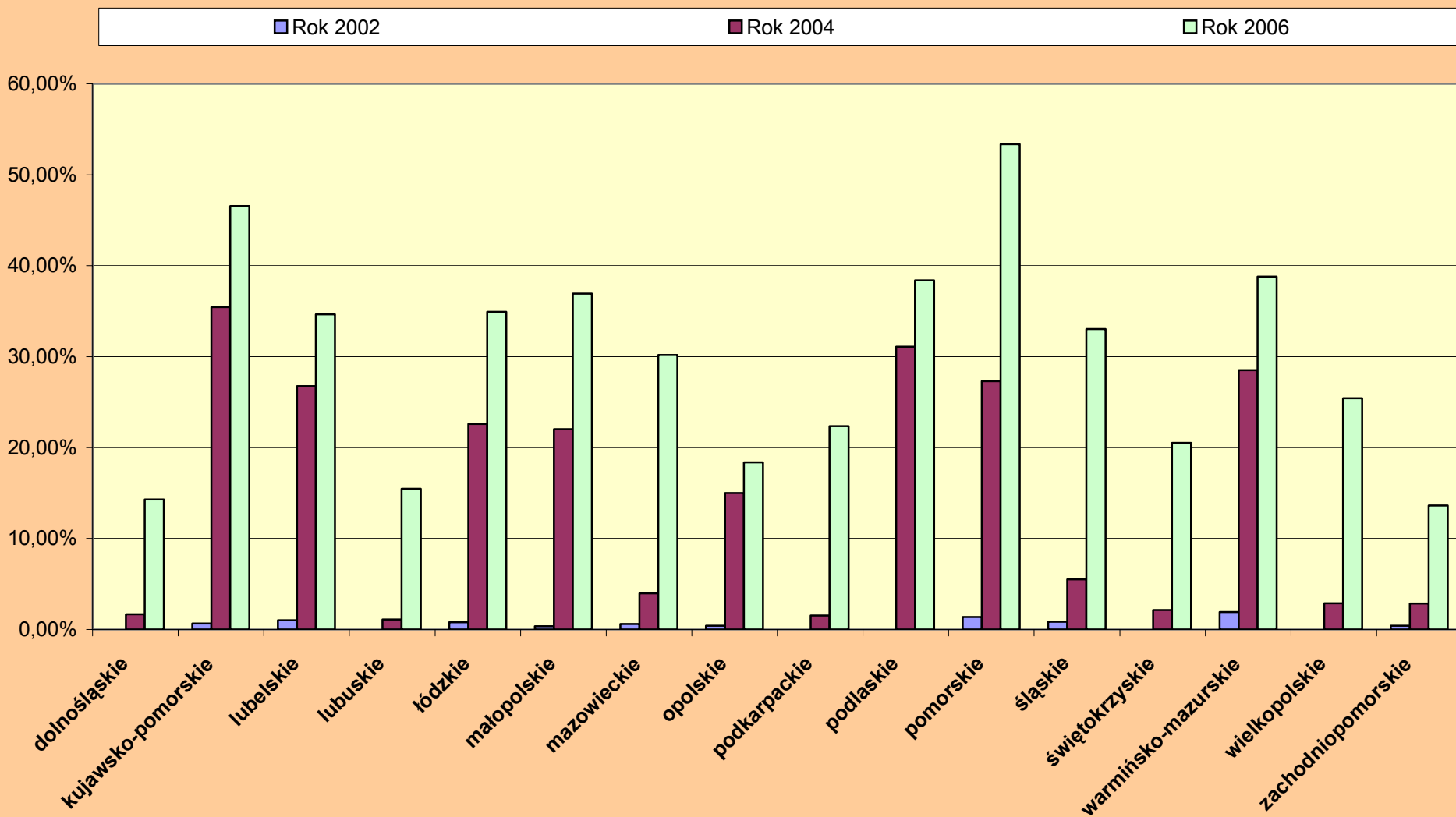
Wykres 11

Udostępnianie Internetu w miejskich bibliotekach publicznych (w procentach)

Wykres 12

Udostępnianie Internetu w wiejskich bibliotekach publicznych (w procentach)

Wykres 13

Zadano również pytanie o pobieranie opłat od czytelników za korzystanie z Internetu. Z odpowiedzi wynika, że 342 biblioteki miejskie (25% udostępniających Internet) oraz 229 bibliotek wiejskich (14% udostępniających Internet) pobiera opłaty od czytelników. Wysokość opłat jest podobna w bibliotekach miejskich i wiejskich, i mieści się w przedziale od 0,50 zł do 7 zł za godzinę. Opłaty naliczane są za kwadrans, pół godziny lub godzinę.

W północnej części województwa lubuskiego w ogóle nie pobiera się opłat od czytelników za korzystanie z Internetu. W części północno-zachodniej województwa kujawsko-pomorskiego nie pobiera się opłat od osób bezrobotnych.

Na to pytanie odpowiedzi nie uzyskano z województwa dolnośląskiego i zachodniopomorskiego.

Ogółem w bibliotekach miejskich dla czytelników dostępnych jest **4842** komputery (średnio 1,69 komputera na jedną bibliotekę), a w bibliotekach wiejskich **4455** komputerów (średnio 0,79 komputera na jedną bibliotekę) .

Na pytania dotyczące liczby komputerów zainstalowanych od 2004 roku odpowiedzi nie uzyskano z województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. W pozostałych województwach od 2004 roku zainstalowano w bibliotekach miejskich **4307** komputerów (średnio 1,51 komputera na jedną bibliotekę), a w bibliotekach wiejskich **3979** komputerów (średnio 0,7 komputera na jedną bibliotekę).

Na pytania dotyczące liczby komputerów, które należy zainstalować do 2009 roku włącznie odpowiedzi nie uzyskano z województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego oraz południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego.

W pozostałych województwach w bibliotekach miejskich do końca 2009 roku powinno zostać zainstalowanych kolejnych **6047** komputerów (czyli 2,43 komputera średnio na jedną bibliotekę), a w bibliotekach wiejskich **5498** komputerów (czyli 1,04 komputera średnio na jedną bibliotekę).

Ocenę stanu zaawansowania komputeryzacji w bibliotekach miejskich i wiejskich utrudniły problemy z zebraniem danych przez biblioteki wojewódzkie, które nie prowadzą tak szczegółowego monitoringu placówek stopnia podstawowego, jak również dlatego, że w wielu województwach nie powołano jeszcze znacznej części bibliotek powiatowych. Dane te mogą być traktowane jedynie jako poglądowe, świadczące o postępie prac, pamiętając, że proces komputeryzacji rozpoczęto w 3063 miejskich i wiejskich bibliotekach publicznych.

	Liczba MiWBP 2004	Liczba MiWBP 2006
Tworzenie baz katalogowych	791	1549
Tworzenie baz bibliograficznych	124	184
Tworzenie baz pełnotekstowych i faktograficznych	2	11
Przejmowanie danych z baz Biblioteki Narodowej	272	614
Przejmowanie danych z katalogu NUKAT	25	167
Przejmowanie danych z katalogu KaRo	24	186
Przejmowanie danych z innych katalogów	189	361
Stosowanie formatu MARC 21	170	506
Stosowanie formatu MARC BN	322	472
Stosowanie innego formatu	300	397
Kontrola kartotekami wzorcowymi	267*	617
Współtworzenie baz lokalnych	63*	56
Współtworzenie baz krajowych	2	1
Współtworzenie baz międzynarodowych	0	0
Udostępnianie własnych baz katalogowych	283	558
Udostępnianie własnych baz katalogowych w Internecie	74	225
Udostępnianie własnych baz bibliograficznych, pełnotekstowych i faktograficznych	38	93
Udostępnianie czytelnikom baz innych bibliotek	104	429
Gromadzenie zbiorów	209	358
Rejestracja czytelników i wypożyczeń	162	229
Wypożyczenia międzybiblioteczne	22	35
Statystyki GUS	63	110

* błąd wprowadzania w 2004 r. - przepraszam

Finansowanie MiWBP:

Na podstawie odpowiedzi uzyskanych z ankiet wynika, że dotacje na komputeryzację otrzymało więcej bibliotek miejskich i wiejskich – ponad 1723, niż może ją finansować ze środków budżetowych – 1712. Dla porównania do 2004 roku z dotacji na komputeryzację korzystało 366 bibliotek, ze środków budżetowych 1163.

- w 15 województwach biblioteki korzystały z programu IKONKA,
- w 6 z programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- w 3 z dotacji celowych samorządów,
- w 2 z kontraktów wojewódzkich,
- w 2 ze środków unijnych,
- w 3 z funduszu PFRON,
- z dotacji Fundacji im. Andrzeja Urbańczyka, Fundacji im. Stefana Batorego, Fundacji Wspomagania Wsi, Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży, Fundacji „HM Polska”, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności,
- z programów: „Pierwsza Praca”, „BGŻ dla bibliotek”, BIBLIONET, „Mecenał”, „Komputery dla świetlic”, „Nowoczesna Polska”, e-Sycyna,
- a także ze środków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- od sponsorów i wielu innych.

Na zakończenie analizy stanu komputeryzacji bibliotek publicznych przedstawiam wykaz programów stosowanych w bibliotekach wraz z liczbą ich instalacji.

PROGRAM	2004 ⁴	2006
MAK	843	1152
SOWA	461	669
LIBRA	92	156
SOWA2	56	95
PROLIB	41	81
PATRON	17	27
ISIS	19	26
SOWA TCP	0	21
MATEUSZ	0	16
ALEPH	9	16
LIBRARIUM	13	14
MOL	7	12
BIBLIOTEKA	5	8
SCHOLA Soft	6	7
MINILIB	6	7
LE-LIB	5	5
SIB	5	4
BIBLIOS	3	4
BIBLIO	3	4
VIRTUA	1	3
LIBRARY MANAGER	2	2
KRUK	2	2
SYSTEM 2000	1	1
Q-BIBLIOTEKA	0	1
PROMAX	1	1
LUBUSZ	3	1
KOHA	0	1
HORIZON	1	1
GSOB	2	1
DROGMAN	0	1
DATA-TRECK	1	1
BIBLIOTEKA 2000	1	1
ALLBIB	0	1
INNE	8	36
Razem :	1614	2378

Spośród programów bibliotecznych wymienianych przez biblioteki z nazwy zniknęły programy: Co-liber, Lech BMS, Album.

POMOC W KOMPUTERYZACJI ŚWIADCZONA PRZEZ WBP DLA BIBLIOTEK NIŻSZEGO STOPNIA

Pomoc informatyczna realizowana poprzez:

- pomoc w zakresie instalacji, konserwacji i użytkowania programów bibliotecznych (MAK, SOWA i in.) podobnie jak w 2004 roku – 8 WBP,
- konfigurację i instalację sprzętu komputerowego - wymieniło 6 WBP (w 2004 r. – 2)
- pomoc we wdrażaniu zintegrowanego systemu bibliotecznego – wymieniło 2 WBP (w 2004 r. – 1)
- konsultacje dot. zakupu sprzętu i oprogramowania (przygotowywanie zaleceń) – wymieniło 5 WBP (w 2004 r. – 6).

Pomoc informacyjna realizowana poprzez:

- udostępnianie informacji o systemach bibliotecznych, organizowanie pokazów i prezentacji – wymieniły 4WBP (w 2004 r. – 3),
- informowanie o szkoleniach komputerowych – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1),
- informowanie o funduszach, w ramach których można się starać o środki na komputeryzację – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1).

Pomoc w tworzeniu baz danych realizowana poprzez:

- udostępnianie własnych baz danych – wymieniło 6 WBP (w 2004 r. – również 6),
- udostępnianie własnych kartotek wzorcowych np. haseł formalnych – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1),
- dostarczanie, co 2 tygodnie opisów bibliograficznych nowości wydawniczych w postaci elektronicznej – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1),
- pośredniczenie w pobieraniu opisów bibliograficznych i kartotek haseł wzorcowych z NUKATu oraz zakładanie kartotek wzorcowych na potrzeby bibliotek podległych, współpracujących w tym samym systemie bibliotecznym – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1).

Pomoc organizacyjna i merytoryczna realizowana poprzez :

- współpracę przy opracowywaniu projektu komputeryzacji - wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – również 2),
- pomoc w pozyskiwaniu środków na zakup sprzętu, oprogramowania i budowę sieci informatycznej – wymieniły 3 WBP (w 2004 r. – 2),
- koordynację, konsultacje, pomoc merytoryczną i metodyczną dotyczącą wdrażania projektu IKONKA – wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – 4 WBP),
- przygotowywanie i publikacja materiałów metodycznych - wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – 5 WBP).

Pomoc materialna realizowana poprzez:

- pozyskanie środków finansowych na realizację projektu informatyzacji bibliotek publicznych województwa w zintegrowanym systemie bibliotecznym – wymieniła po raz pierwszy 1 WBP,
- zakup ze środków Urzędu Marszałkowskiego oprogramowania bibliotecznego (MAK) i przekazywanie go bibliotekom w terenie – wymieniła również po raz pierwszy 1 WBP,
- udostępnianie programu bibliotecznego – wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – również 2),
- posadowienie baz danych bibliotek terenowych na serwerze biblioteki wojewódzkiej – wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – również 2 WBP),
- udostępnianie serwera w celu prezentacji katalogów podległych placówek w Internecie – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – 2 WBP),
- użyczenie sprzętu komputerowego – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – 2 WBP),
- utrzymywanie listy dyskusyjnej przeznaczonej dla bibliotek współpracujących – wymieniła 1 WBP (w 2004 r. – również 1 WBP),
- utrzymywanie stron WWW bibliotek podległych – wymieniły 2 WBP (w 2004 r. – 1),
- udostępnianie serwera poczty elektronicznej podobnie jak 2004 r. - 1 WBP,

Pomoc polegająca na organizowaniu szkoleń i seminariów:

- nt. obsługi programu bibliotecznego – 11 WBP (w 2004 r. – 9),
- nt. podstaw obsługi komputera – 4 WBP (w 2004 r. – 5),
- nt. korzystania z Internetu – 7 WBP (w 2004 r. – 6),
- nt. komputeryzacji bibliotek – 6 WBP (w 2004 r. – 5),
- nt. opracowania zbiorów, opracowywania bibliografii regionalnych – tak samo jak w 2004 r. - 4 WBP,

po raz pierwszy wymieniono szkolenia :

- nt. pozyskiwania środków finansowych – 1 WBP,
- nt. tworzenia serwisów WWW – 1 WBP.

PRZESZKODY W KOMPUTERYZACJI WYMIENIANE PRZEZ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIE, DOTYCZĄCE TAKŻE BIBLIOTEK NIŻSZEGO STOPNIA

- 15 WBP - wymieniło brak środków finansowych m.in. na :
 - sprzęt,
 - oprogramowanie biblioteczne,
 - szkolenia,
 - budowę i rozbudowę lokalnych sieci komputerowych,
 - podłączenie do Internetu,
 - retrospektywne opracowanie zbiorów,
 - na wkład własny przy projektach z unijnych,
 - na zatrudnienie informatyków,
- 9 WBP – wymieniło brak infrastruktury technicznej umożliwiającej instalację stałych łączy internetowych,
- 8 WBP – wymieniło trudności lokalowe (mała powierzchnia, niedostateczne zabezpieczenia i brak możliwości ich zastosowania),
- 8 WBP – wymieniło ograniczenia kadrowe,

PRZESZKODY W KOMPUTERYZACJI WYMIENIANE PRZEZ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIE, DOTYCZĄCE TAKŻE BIBLIOTEK NIŻSZEGO STOPNIA

- 8 WBP - wymieniło brak przygotowanych informatycznie pracowników, a w szczególności brak informatyków,
- 7 WBP – wymieniło brak pomocy informatycznej (brak możliwości zatrudnienia informatyków na miejscu),
- 4 WBP – wymieniła duże zróżnicowanie oprogramowania bibliotecznego w województwie, uniemożliwiający współpracę,
- 3 WBP – wymieniła zbyt kosztowny dostęp do Internetu,
- 2 WBP – wymieniły brak centralnych programów wspierających finansowo komputeryzację bibliotek,
- 2 WBP – wymieniły brak bibliotek powiatowych, które mogły by koordynować komputeryzację bibliotek na podległym terenie,
- 2 WBP – wymieniły wysokie ceny oprogramowania bibliotecznego,
- 1 WBP – wymieniła brak zainteresowania ze strony władz samorządowych.
- 1 WBP – wymieniła brak ogólnopolskiego programu komputeryzacji bibliotek publicznych.

Dziękuję za uwagę